

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К.Д.УШИНСЬКОГО»**

**КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»**

*Присвячена 200-річчю
Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К.Д.Ушинського*

ОСВІТНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ДУХОВНОЇ ТА СВІТОГЛЯДНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції**

20-21 квітня 2017 р.

Частина II

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К.Д.УШИНСЬКОГО»**

**КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»**

*Присвячена 200-річчю
Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К.Д.Ушинського*

ОСВІТНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ДУХОВНОЇ ТА СВІТОГЛЯДНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції**

20-21 квітня 2017 р.

Частина II

Дніпро-Одеса

2017

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

ЧЕБИКІН Олексій Якович, ректор ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України, Заслужений діяч науки і техніки України;

РОМАНЕНКО Михайло Ілліч, ректор КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти», доктор філософських наук, професор;

БОРІНШТЕЙН Євген Русланович завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», доктор філософських наук, професор;

ВИСОЦЬКА Ольга Євгенівна, декан факультету відкритої освіти та стажування КВНЗ «ДОППО», доктор філософських наук, доцент;

КОПУСЬ Ольга Антонівна, перший проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи ДЗ «Південноукраїнський НПУ імені К.Д.Ушинського», доктор педагогічних наук, професор;

КОЙЧЕВА Тетяна Іванівна, проректор з наукової роботи ДЗ «Південноукраїнський НПУ імені К.Д.Ушинського», доктор педагогічних наук, професор;

ВАТКОВСЬКА Марина Григорівна, проректор з науково-педагогічної роботи КВНЗ «ДОППО», кандидат філософських наук, доцент.

РОГОВА Олена Георгіївна, завідувач кафедри філософії освіти КВНЗ «ДОППО», кандидат філософських наук, доцент;

ЛИСОКОЛЕНКО Тетяна Володимирівна, доцент кафедри філософії освіти КВНЗ «ДОППО», кандидат філософських наук, доцент;

ПЩАНСЬКА Вікторія Миколаївна, доцент кафедри філософії освіти КВНЗ «ДОППО», кандидат культурології, доцент;

АТАМАНЮК Зоя Миколаївна доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності ДЗ «Південноукраїнський НПУ імені К.Д.Ушинського» кандидат філософських наук, доцент.

О 72 Освітні стратегії розвитку духовної та світоглядної культури особистості громадянського суспільства. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції. 20-21 квітня 2017 р., м.Дніпро. Частина II. / Наук. ред. О.Є.Висоцька. – Дніпро: СПД «Охотнік», 2017. – 260 с.

У збірник вміщено матеріали Всеукраїнської наукової конференції «**Освітні стратегії розвитку духовної та світоглядної культури особистості громадянського суспільства**», що присвячені ключовим освітнім стратегіям розвитку духовної та світоглядної культури особистості громадянського суспільства в контексті основних проблем методології та технологій сучасного філософського пізнання; теоретико-методологічних засад духовно-ціннісної освіти та виховання; складових духовного здоров'я; духовних цінностей як основ національно-патріотичного виховання; шляхів формування компетентностей особистості засобами випереджаючої освіти для сталого розвитку. Рекомендовано для науковців, педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, студентів.

перекладається с одних плеч на другіє. По логіке вещей, за воспитание молодежи должны отвечать и семья, и школа, и, естественно, государство, но пока, как это ни прискорбно, не отвечает никто. Родители ребенка заявляют о том, что пусть такую проблему решают педагоги, те в свою очередь кивают на родителей, упустивших, по их мнению, момент привития основ патриотизма, а, в конце концов, все вместе заявляют, что во всех бедах виновато государство - только оно одно.

Произошла переоценка ценностей, девальвация традиций вследствие недооценки утверждения в обществе принципов нравственности, гражданственности и патриотизма, во многом прервалась связь поколений.

Молодежь во многом перестала верить старшему поколению. В сознание молодежи, стали проникать безыдейность, эгоцентризм, цинизм, агрессивность.

П.М. Рогачев и М.А. Свердлин в работе «Патриотизм и общественный прогресс» отмечают, что: «Патриотизм, чувство любви к Родине, воплощенные в служении ее интересам, занимают важное место в системе движущих сил развития общества... Настоящий патриотизм означает не просто чувство любви к Родине, это есть прежде всего высокое сознание гражданской ответственности за судьбы Родины, глубокое убеждение в необходимости подчинять интересы каждого интересам всех» [4,с.17].

Перемены времени коснулись изначальной роли семьи. Многие традиции, которые делали семью семьей, потеряны. Часто семьи больше напоминают людей, живущих под одной крышей, но при этом не имеющих ничего общего.

Традиции - это основа уклада семьи. Именно с семьи начинается приобщение к культуре, ребенок осваивает основы материальной и духовной культуры. Семья рождает ощущение преемственности поколений, а через причастность к истории своего рода происходит развитие идеалов патриотизма. Чем счастливее были традиции и интереснее познание мира в семье, тем больше радости будет у ребенка в дальнейшей жизни. Родители составляют первую общественную среду ребенка. Если главенствуют духовные ценности, богатеет душа чувством сопричастности с другими, чувством радости жизни и. Тогда все совершаемое человеком не может нанести вред другому человеку.» Народ может от сильных притеснений изменить пренебрежительные признаки своей национальности, но никогда не изменит признаков внутренних, духовных» [1,с.212].

Список использованных источников

1. Антонович В. Три національні типи народні. - Київ, 1991. - 212 с.
2. Гаврилюк В.В., Маленков В.В. Гражданственность, патриотизм и воспитание молодежи // Социс. - 2007. - № 4. - С. 44.
3. Ожегов. Толковый словарь русского языка. - М., 2005. - 939 с.
4. Рогачёв П.М., Свердлин М.А. Патриотизм - труд - творчество. М.: Знание, 1980. - 64 с.

О.В. Нежданова, А.Б. Варениченко

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

ВИКОРИСТАННЯ ВИХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Які риси характеру слід виховувати у сучасній молоді, щоб вони стали людьми з високою національною свідомістю, гордістю і гідністю, які одвіку були притаманні українському народові?

Насамперед слід уявити свій народ як єдину спільноту, що об'єднує покоління минулі, сучасні й майбутні, та відчувати свою єдність із цією спільнотою.

Сьогодні, варто знову звернутися до мудрості наших предків, щоб навчитися у них шанобливого ставлення до природи, втраченого нерозважливими нащадками. Саме світогляд народу формується завдяки кращим зразкам традиційної національної культури [1, с. 10]. Культура екологічна – культура всіх видів людської діяльності, так чи інакше пов'язаних з пізнанням, освоєнням і перетворенням природи: складається із знання та розуміння екологічних нормативів, усвідомлення необхідності їх виконання, формування почуття громадянської відповідальності за долю природи, розробки природоохоронних заходів та безпосередньої участі в їх проведенні [4, с.255].

Культура природокористування визначає певний рівень взаємодії суспільства і природи, що виявляється у різних формах.

Обряди, традиції, звичаї засвоювалися людиною з самого дитинства і впродовж життя набувати характеру духовних реліквій. Витоки духовності, моральної поведінки людини завжди були пов'язані із шануванням природи – землі, води, птахів, звірів [2, с.247]. Таке зведення поведінкових стереотипів виразно вимальовувалися в українському етносі й сприймалися втіленими у вчинках, колективних узгоджених діях членів роду, племені як заповіданий предками стандарт поведінки.

Здобутки народної мудрості українського народу включають прислів'я та приказки про природу, її явища, рослинний і тваринний світ. Ці народні афоризми відображають гармонійний взаємозв'язок людини з навколишнім середовищем., формують екологічну культуру нації.

Українці споконвіку шанували та оспівували рідну землю, адже були переконані в тому, що земля жива – вона дихає, родить, втомлюється, іноді хворіє. Люди відносились до неї, як до живої істоти, що відчуває і ласку, і біль. Щира та чесна праця були виявом найбільшої поваги до землі. Український народ знав, що земля чекає від людей допомоги, дбайливого та чуйного догляду. Засмічена, вона не має змоги вільно дихати. В спрагу від спеки земля хоче пити і сподівається на працю людей, а потім щедро винагороджує за допомогу.

У народній уяві земля завжди ототожнювалась з багатством, адже саме вона родила найдорожче – хліб. Наші предки поважали землю, а земля оберігала і плакала їхні життя. Так було колись і має бути завжди.

Своєрідним культом у наших предків виступає вода. З давніх-давен українці з особливою ретельністю охороняли і прикрашали джерела. Люди вважали їх святими місцями. Із криниця пов'язані чисельні легенди про сховані скарби, хоч ціннішого скарбу, ніж вода, не існує. Вода – свята. До неї завжди ставились з повагою і вважали за гріх говорити лайливі слова в її бік.

Ще одним із найпоширеніших культів є дерева та ліси. Так, наприклад, липу як захисницю від блискавки саджали біля хати. Вважалось, що злі та ворожі духи боялися осики, тому її теж висаджували коло житла. Етичні норми нашого народу забороняли нищити живе. Ще з далеких часів люди розуміли, наскільки вразливою є природа.

Зображення рослинного світу у творчості українців митців слова також є невичерпним джерелом для формування екологічної культури, виховання морально-етичного ставлення до оточуючого середовища. Рослини завжди були чи не найголовнішими образами в ліричних творах нашого народу. Велика кількість їх овіяна легендами. Багато з яких стали рослинними символами України. Такі як: соняшник, барвінок, чорнобривці, мак, тополя, калина, верба.

В сучасних умовах реформування сучасної освіти, необхідно використати виховний потенціал екологічної культури для формування національної свідомості української молоді. Нова модель української освіти, на нашу думку, має базуватися на українській національній культурно-історичній традиції, теоретичних надбаннях української педагогіки, досвіді поколінь у самому широкому його розумінні. Вона повинна враховувати й відтворювати менталітет нації, народні звичаї і традиції.

Моральні норми українця – це норми нового українського суспільства: екологічне ставлення до природи й довкілля, національна гордість, людська гідність, засудження рабства й зверхності, працьовитість і дбайливе ставлення до духовних та матеріальних цінностей [3, с.34]. Вчимося мислити, вчимося поборювати консервативні ідеї, долати глобалістичні стереотипи мислення, які гальмують розвиток нашої Української Держави.

Список використаних джерел

1. Зязюн І. Естетична регуляція ціннісної свідомості // Вища освіта України. – 2005. – № 3. – С. 5-12.
2. Молодиченко В. Проблема вибору цінностей в контексті самореалізації особистості / В. В. Молодиченко ; [гол. ред. В. М. Вашкевич] // Гілея (науковий вісник) : збірник наукових праць. – К., 2008. – Вип. 16. – С. 246–254.
3. Панченко Л. Цінність як філософська інтенція буття людини / Л. Панченко // Вища освіта України. – 2002. – № 4. – С. 33–37.
4. Українсько-російський екологічний тлумачний словник / Упор. А.М. Котляр; Пер. В.М. Копоруліна. - Х.: Факт, 2005. - 336 с.

**Я. М. Попович, Н. М. Богомоллова, М. М. Мальований,
Т. М. Макаренко, І.А. Федорець**

*Регіональний науково-методичний центр
«Освіта та громадянське суспільство» (м. Запоріжжя)*

ДУХОВНІ ЦІННОСТІ ЯК ФАКТОР НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

В сучасних умовах глобалізаційних процесів основою і критерієм розвитку сучасного суспільства і держави мають бути культура, наука, освіта, а для цього необхідно сформувати нові підходи до політики в областях культури і духовної сфери [4]. Процеси соціально-економічних і духовно-культурних перетворень на зламі нового тисячоліття значною мірою сприяють підвищенню ролі освіти й культури у сучасному суспільстві, впливають на відродження духовності. Моральні та духовні цінності освітньої системи нашого тисячоліття починають повною мірою усвідомлюватись людством. Молодь нині виявляє перш за все цікавість до здобуття знань, умінь і навичок, що сприяють зростанню матеріального добробуту людини. Духовні цінності зрештою виявляються відсутніми на задній план, а то й зовсім похованими під матеріальними.

Збіг процесів соціальної трансформації суспільства й процесів трансформації системи міжнародних відносин, загострення глобальних проблем сучасності й поява нових загроз існуванню людства, системна криза всіх сфер життєдіяльності суспільства, відсутність єдності в ньому щодо напрямків та перспектив його розвитку неминуче гальмують та деформують процес позитивної соціалізації особи, призводять до спотворених ціннісних орієнтацій молоді.

У таких умовах необхідність оптимізації процесу виховання високо моральної, духовно багатой особистості, громадянина – патріота самоочевидна й передбачає на підставі комплексного застосування соціальних, соціально-психологічних, педагогічних методик і технологій формування здорового,

Хазан Віктор Борисович, канд.техн.н., президент International Centre for Sustainable Development, New and Safe Technologies.

Худолєєва Ірина Костянтинівна, директор КЗ «СЗШ № 22» Кам'янської міської ради.

Черногор Ольга Леонідівна, вчитель історії та правознавства ЗШ І-ІІІ ст. № 12 Марганецької міської ради.

Чічур О.А., заступник директора з НР Шевченківської СЗШ Синельниківського р-ну.

Шабаєва Людмила Миколаївна, ст. викладач каф. виховання та культури здоров'я КВНЗ «ДОШПО».

Шапунова Інна Євгеніївна, вчитель хімії КЗ «СЗШ № 44» Кам'янської міської ради.

Швидка Галина Михайлівна, вчитель фізики та математики КЗ «Широківська СЗШ №1» Широківської районної ради.

Шевченко Ольга Іванівна, заступник директора з НР КЗО «Мирлобівська СЗШ» Синельниківського р-ну.

Шибанова Тетяна Іванівна, вчитель української мови та літератури, практичний психолог КЗО «СЗШ № 87» Дніпровської міської ради.

Шинкаренко В'ячеслав В'ячеславович, канд.пед.н., доцент каф. гуманітарної освіти КВНЗ «ДОШПО».

Шолом Любов Миколаївна, директор Шевченківської СЗШ Синельниківського р-ну.

Шорохов Анатолій Олександрович, вчитель історії Роздорської СЗШ Синельниківського р-ну

Шпаковська Людмила В'ячеславівна, директор КЗ «Нікопольська СЗШ І-ІІІ ст. №12».

Яворенко Лідія Едуардівна, директор КЗО «НВК №33 «Маріїнська багатoproфільна гімназія – ЗНЗ І ст.» Дніпровської міської ради; **Щербина Валентина Анатоліївна**, методист КЗО «НВК №33 «Маріїнська багатoproфільна гімназія – ЗНЗ І ст.» ДМР.

Янчук Володимир Володимирович, директор, учитель історії КЗО «Новоолександрівська СЗШ І – ІІІ ст. Синельниківської районної ради.

Ярмоліцька Наталія Вікторівна, канд.філос.н., наук. співробітник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.